

KÜLÖNFÉLÉK.

A MAGYARORSZAGI UNITÁRIUS EGYHÁZ FŐTANÁCSA ez évi üléseit november 16-án és 17-én tartotta. Ennek a Főtanácsnak egyháztörténeti jelentősége abban van, hogy ezen iktatták be hivatalosan és ünnepélyesen *Józan Miklós* püspök urat díszes méltóságába, állásába. Kormányzó Urunk kiküldöttjének, dr. *Mikó Ferenc* ny. államtitkárnak jelenlétében. A tisztelego küldöttségek fogadása után Józan Miklós püspök úr a Főtanácson előadta *munkatervét*, melynek lényege: Hithűség, a hit erősítése, a tudás gyarapítása, missziói munkálkodás, mellyel öntudatos unitáriusokat lehessen nevelni. Anyagi és szellemi függetlenség megteremtése s előbbihez szükségesek alap létesítésére a maga részéről felajánlott ezer pengőt. Celkitűzéseinket tárgyaljuk meg folyóiratainkban. A vallás-tanítás reformja, az Egyetemes Egyház történelmének megírása, szórványaink részere „Házi templomozás“ céljait szolgáló füzet kiadása, stb. Nagy jelentőséget ad ennek a Főtanácsnak az a tény is, hogy ez volt az első Főtanács, amelyet dr. *Gelei József*, mint főgondnok vezetett. Gyönyörű megnyitójában munkatervét nagy vonásokban ő is vázolta, amit már nemes cselekedetekből is volt alkalmunk megismerni. Legszentebb kötelességének az unitárius egység megteremtését és állandó fenntartását tartja. Hisszük, hogy legfőbb egyházi és világi vezetőnk lelkes irányítása mellett az egyházi élet minden terén nyugodtan folytatódik az önzetlen, egyházépítő munka. Úgy legyen!

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG Gróf Széchenyi István emlékére 1941 október 19-én az Unitárius Kollégium dísztermében nagyszerű felolvasó ülést tartott. Elnöki megnyitót mondott *Kelemen Lajos* alelnök. „Széchenyi magyar hite“ címen *Simén Dániel* tartott mélytartalmú székfoglaló értekezést. Gyallay Pap Domokosné nagy hatással magyar műdalokat énekelt P. Szentmártoni Kálmánné művészi zongorakiséretével. Majd Kelemen Lajos mondott bezáró szavakat s a felolvasó ülés a Himnusz éneklésével végződött.

AZ UNITÁRIUS NŐK SZÖVETSÉGE 1941 november hó 15-én tartott ismerkedési estélyén megjelenteknek igazi műélvezetben volt részük. G. Verdi: Álarcosbál Amália áriáját énekelte: P. Szentmártoni Éva, zongorán kísérte P. Szentmártoni Lenke. Bach: Ária, Sarasate: Andaluziai románc. Hegedűn játszotta: ifj. Márkos Albert. Zongorán kísérte: Utó Mária. Magyar népdalokat adott elő: P. Szentmártoni Kálmánné. A mű-

értő közönség az összes szereplőket szünni nem akaró tapsai-
val melegen unnepelte.

UNITÁRIUS IFJAK SIKEREI. Kovács Lajos sepsiszent-
györgyi lelkész áfia teológiai magántanári vizsgálatot tett,
Markos Jenőt es Kiss Zoltant pedig a kolozsvári egyetem jogi
karán doktorrá avatták. Amidon ezt örömmel közöljük, egyben
mindhárom ifjú barátunknak további előhaladást kívánunk.

REMENYIK SÁNDOR, Erdély legnagyobb költője elhunyt.
Az Unitárius Irodalmi Társaság Remenyik Sándor nagy nem-
zeti szolgálatairól jegyzőkönyvben is megemlékezett. Teme-
tése október 26-án volt. Ravatalánál az Unitárius Irodalmi
Társaság nevében P. Szentmártoni Kálmán a következő búcsú-
szavakat mondotta:

— A kicsiny *Unitárius Irodalmi Társaság* képviselőjében
állok meg koporsódnál, nagy halottunk, hogy Tőled elbúcsu-
zunk! Nem a nalhatatlan költőtől búcsuzunk, aki már életében
magára öltötte a dicsőség biborszínű palástját s aki páratlan
szépségű és népszerű dalaival ezután is mindig velünk együtt
lesz, hanem néhány szóval, *Remenyik Sándor, történeti jelentő-
ségéről* szólunk. A magyar törtenelem tanúsága szerint vala-
hányszor a nemzet bajba, veszedelembe jutott s az idegen el-
nyomatás súlya ránehezedett a nemzetre, mindig a költők és
írók voltak azok, kik a nemzeti és történelmi szellem lángsu-
garaitól érintve, igyekeztek ébrentartani a nemzet életével
egyet jelentő *nemzeti öntudatot*. Mi, akik a román megszállás
huszonkét gyászos évét átszenvedtük, megállapíthatjuk, hogy
nincsen és nem volt egyetlen egy magyar költő sem, aki *törté-
neti hivatását* szebben, hívebben és eredményesebben teljesí-
tette volna, mint ahogyan Te tetted. Hítet, reményt, erőt merít-
tettünk gyönyörű alkotásaidból. Ekesen szóló, mély értelmű
szavaid időnként meg-megújították lelkünket és képessé tettek
a magyar életért, a nemzetmegtartó egyházért, az imádott ma-
gyar hazáért folytatott emberfeletti feladatok és kötelezettsé-
gek elvégzésére és a huszonkét szomorú év alatt soha sem szűnő
megpróbáltatások és szenvedések elviselésére. Ha egyik re-
ményeséged meghalt, a másik feltámadt szívedben s azt mindig
átültetted a magyar lelkekbe s ezekkel *Erdély történetének*
gyászban, dicsőségben gazdag lapjain örökéletű helyet biztosít-
tottál magadnak! Nagy halottunk! Ez a legszebb hely, amelyet
Erdélyben földi halandó elérhet. Emlékedet kegyelettel őrizzük.
Nyugodjál csendesen!

EMLEKEZÉS KÁROLYI GÁSPÁRRA. A magyar nyelven
megjelent teljes bibliafordítások között időrendben az a leg-
első, amelyet Károlyi Gáspár gönci kálvinista esperes, amint
akkor őt neveztek senior, több barátja támogatásával 1590-ben
adott ki Vizsolyban. Ennek a fordításnak eme jelentőségén kí-
vül még az is fölemlítendő, hogy a mai napig több mint három-

száz kiadásban jelent meg, egészben vagy részben. A fordítást legnagyobb részben maga Karolyi végezte, aki külföldi akadémiaikon szerezte meg az ehhez szükséges nyelvtudást s a „jám-bor es tudos atyariak”, akik segítségére voltak, csak alarendelt szerepeket végeztek. A fordítás alkalmával ő főleg az eredeti szöveget tartotta szem előtt. Ugy vélekedett, hogy „jobb az embernek a forrásból inni, hogynem a folyásból”, azonban munkáját a Szeptuaginta és a korábbi magyar fordításokkal is összevetette. Meg ma is az ő fordításában megjelent biblia forog leginkább közkezen országunkban, különösen a protestánsok között. A fordításában alkalmazott nyelvezete a magyar irodalom fejlődésére jelentős hatással bírt. Sz. D.

A KULTUSZ-TÁRCA KÖLTSÉGVETÉSE. A képviselőház november 11-én kezdte meg az 1942. évi költségvetés tárgyalását. Hogy a kormány milyen nagy súlyt helyez a magyar kultúra fejlesztésére, azt az által is dokumentálta, hogy éppen a kultusz-tárca költségvetésével kezdte meg az általános tárgyalást. De ezt mutatja az is, hogy 86,2 millió pengővel nagyobb összeget vett fel a kultúra céljaira, mint a megelőző évben. Igaz, hogy a megnagyobbodott ország szükségletei is szaporodtak, de az emelkedés aránylag magasabb, mint az ország gyarapodása. A vita rendjén a különböző pártok szónokai szinte egyhangulag emelték ki a kormány nemes szándékait s az ország anyagi erejéhez mért buzgó igyekezetet. Nem rajta múlt, hogy minden igényt és kívánságot nem elégíthetett ki. A különböző oldalról megvilágított költségvetéssel szemben még mindig többféle óhajtás hangzott el. Mi különösen megszívlelendőnek tartjuk László Dezső képviselő által kifejezésre juttatott azt a kívánságot, hogy a lelkesí kar fizetése a középiskolai tanárokéval egy színvonalra emeltessek. Főösleges itt hangoztatni azt az áldozatos munkát, melyet a magyar s különösen az erdélyi lelkesí kar a múltban végzett a kultúra szolgálatában, s azt a nagy feladatot, amely a jövőben vár rá. Ez a munka létalapja az ország és a nemzet jövő boldogulásának. Ezt a munkát pedig csak úgy végezhetik jó sikerrel, ha a megélhetés anyagi gondjai nem rabolják el erejük és idejük egy jó nagy részét a lelkesí munkától.

KOMMUNISTAELLENES KIÁLLÍTÁS BUDAPESTEN. A magyar történelem legvéresebb lapjai közé tartozik a bolsevista rémuralom néhány hónapja. Nemcsak azért, mert százak, jó, derék, dolgoz, istenfélő magyarok pusztultak el a terroriúk kezén, hanem mert ez a vörös téboly okozta megcsönkítá-sunk, húszéves nyomoruságunk, ezer és ezer ember vagyoni bukását, a dolgozó magyarok kezén amúgy is ritkán megforduló pénz elértéktelenedését, a gazdasági nyomor olyan mély-ségeit és borzalmaait, amire addig soha senki gondolni sem mert.

Magyarország diadalmasan letépte magáról a vörös vér-

szívó karjait, felszabadult, s húszévi páratlanul diadalmas, ve-rejttékes munka után végre oda jutottunk, hogy éledni kezdünk a húsz év előtti nemzetgyilkos hónapok csapásai alól. Határaink tágulnak. Az örökös készenlét soha nem volt szükségesebb, mint ma.

A bolsevizmusnak ezt az istentagadó, a családot leromboló munkáját lélekbemarkoló képekben, bizonyítékokban a Buda-pestben 1941 december 4—20. között rendezett nemzetközi Anti-bolsevista Kiállítás mutatja be: Isten, haza és a család szent-ségének jelszavával.

REMÉNYIK EMLÉKÜNNEPÉLY. Az Unitárius Teológiai Akadémia ifjúsága 1941 november 23-án a kollégium díszter-mében szépszámu közönség részvételével Reményik emlékün-nepélyt tartott, melyen megnyitót mondott Szász Dénes ön-képzőköri elnök, Reményik költészetéről felolvasást tartott Si-mén Dániel tanár. Szavaltak: Bencze Márton és Gellért Imre III. éves hallgatók bezárót mondott Fikker János dékán. Végül a Himnuszt énekelte el a közönség.

KÖRÖSPATAKI KISS KÁROLY író testvérünket a Kor-mányzó Úr Nemzetvédelmi Kereszttel tüntette ki a forradalom alatt a petrozsényi bányászok hazafias vezetéséért és azért, hogy 36.452 bibliát terjesztett el és így a legértékesebb antibol-sevista munkát végezte.

AZ ANGOL OXFORD-MOZGALOM BETILTÁSA. A ma-gyar napilapokban olvassuk, hogy Herbert angol országgyűlési képviselő indítványt terjesztett be, az angol parlamentben az oxford-mozgalom azonnali betiltására. A javaslat a pacifista angol közvélemény érdekes pálfordulására enged következ-tetni.

F. J.

ANGOL „VALLÁSOSság“. Az angol önzés és az angol gondolkozás jellemzésére semmi sem jobb, mint az a cikk, ame-lyet az angliai canterburyi érsek írt egyházának hivatalos lap-jában. A cikk többek között a következőket tartalmazza:

— Teljes sikert kell kívánnunk a Szovjet-Uniónak és a bá-tor szovjet hadseregnek és minden lehetséges segítséget meg kell adnunk, hogy harcát sikerrel folytathassa. *Talán különö-sen hangzik, hogy a bolsevista rendszerrel való szövetség össze-egyeztethető keresztény mivoltunkkal és világnézetünkkel, de e tekintetben nem kell aggodalmakat táplálnunk.* Lényegében az a közös cél, hogy megszüntessük azt a veszedelmet, amelyet Németország jelent.

Úgy látszik, hogy a régi jezsuita elv: „A cél szentesíti az eszközöket“ az angol vallásosságban is irányadó.

Szerkesztésért felel: Vári Albert.

Felelős kiadó: P. Szentmártoni Kálmán.

„Pallas“ könyvnyomda Kolozsvárt, Bolyai-utca 3. sz. Telefon: 11-58.

Felelős vezető: Kahifürst Imre.

Keresztény Magvető

Az Unitárius Irodalmi Társaság folyóirata.

Szerkesztették:
VÁRI ALBERT
és
P. SZENTMÁRTONI KÁLMÁN.

LXXIII. KÖTET.

1941. ÉVFOLYAM.

Pallas-könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 7 sz. Felelős vezető Kahlfürst Imre.

TARTALOM.

1. Hittani és böleseleti dolgozatok.

	Lapszám
Vallás-e az unitarizmus vagy világnézet. Simén Dániel —	1
Alkalmi egyházi beszéd. Dr. Fikker János. — — — —	18
Az unitarizmus világmissziója. Simén Dániel. — — —	57
Teremtő erő, Élet, a Halhatatlanság eszméje. Gál Vilmos.	66
Az oomoto vallás. Zoltán Sándor. — — — —	75
Az optimizmus valláserkölcsei jelentősége. Dr. Gelei József. — — — — — — — — — —	105
Hozzászólás: Dr. Gelei prof. „Az optimizmus valláserkölcsei jelentősége“ c. előadásához. Éltető Károly. —	115
1941. november 16. Józan Miklós. — — — — — — —	229
A hit eredete. Dr. Gyulai Zoltán. — — — — — — —	235

2. Életrajzok, történelmiek.

Emlékezés Orbán Balázsra. Péter Lajos. — — — — —	8
Dr. Boros György temetése. — — — — — — —	25
Búcsú a családi háztól. Ürmösi József. — — — — —	25
Imádság. Halmágyi János. — — — — — — —	27
Gyászbeszéd. Vári Albert. — — — — — — —	29
Búcsúszavak az Egyház nevében. Dr. Kiss Elek. — —	33
A Dávid Ferenc Egylet búcsúja. Benczédi Pál. — —	35
Búcsúszavak az U. I. T. nevében. P. Szentmártoni Kálmán. — — — — — — — — — —	38
Búcsú az Unitárius Lelkészkerület és volt tanítványai nevében. Csifó Nagy László. — — — — — — —	38
Búcsú az E. M. E. nevében. Tavasz Sándor. — — —	39
Végbúcsú a sírnál. Józan Miklós. — — — — — — —	41
Az Unitárius Irodalmi Társaság első közgyűlése Magyarországon. P. Szentmártoni Kálmán. — — — — —	43
Felköszöntő a Berde-serleggel. — — — — — — —	50
Emlékezés Csikesz Sándorra. Dr. Gyulai Zoltán. — —	90
Németh László az új kálvinista énekeskönyvről. Székely Gyula. — — — — — — — — — —	95
Széki gr. Teleki Pál miniszterelnök. (Nekr.) Vári Albert.	99
A sinfalvi rombolások és a magyar sajtó. Végh József.	118